

De regering Tuinman

Guido Devos

De Regering Tuinman

Roman

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

Uitgegeven met dank aan 24bookprint.com.

Coverfoto: Igor Vetushko

ISBN: 978 94 036 7981 5

© Guido Devos, 2022

"Het zou een nieuwe taak voor de literatuur kunnen zijn: gevaarlijke processen voorkomen door ze op tijd te beschrijven."

Günter GRASS

Ik schrijf om te herinneren en om te waarschuwen. Lees dit verhaal dat uit vele verhalen en waarschuwingen is samengesteld. Het is een puzzel, een caleidoscoop, een zak vol mozaïeksteentjes die we in de juiste volgorde moeten leggen. Laten we ze ordenen zoals onze gedachten. Laten we ze in hun context plaatsen zoals de artikels in de krant. Ordenen, klasseren, duiden, interpreteren: het is een dagelijkse bezigheid van de denkende mens. Dit verhaal is niet zo chaotisch als het zich voordoet. Het is een logisch geordend verhaal voor wie verder kijkt dan afbeeldingen en afspiegelingen. Wie dit leest, leent zich tot verzet, tot de vendetta van de jaren negentig.

Het kastje. Zo noemen we dat. Bij ons staat het aan de kant van de lange, beige muur. Dat beige is een voorgespannen stof. Heel fijn, maar ook heel duur. Het kastje staat aan de noordkant. Daar is een schoorsteen gemetseld met de bedoeling: als we het wat breder hebben, kunnen we er een open haard maken. We hadden de keuze: een open haard of het kastje. De keuze was snel gemaakt. Het kastje straalt meer warmte uit dan de open haard.

De zapper neemt het programmaboekje. Wat wordt het vanavond?

Lekker zappen. Heen-en-weerreizen in het medialandschap. Verkennen, erkennen, herkennen, ontdekken, aftasten, proeven en consumeren.

Een perfecte mengelmoes van fictie en non-fictie, ontspanning en informatie. Geen enkel deel van de hersenen wordt veronachtzaamd. Althans voor wie de moeite neemt om het zappen onder de knie te krijgen.

De officiële Galorese zender (**GLO**) programmeert een film. 'De wraak van Christine D.' wordt omschreven als een 'politieke thriller met subtiele verwijzingen naar de werkelijkheid'.

G2 richt zich meer op een intellectueel publiek en houdt het bij 'Orde op zaken', een actualiteitenprogramma. Twee onderwerpen vanavond: 'Het succes van Bloedem bij de laatste verkiezingen' met talloze interviews van mensen die verklaren waarom ze de traditionele politiek de rug hebben toegekeerd, en een reportage over de

omstreden Stofzuigers. Wie zijn die mensen die het recht in eigen hand nemen en hoe staat de bevolking ertegenover?

De Commerciële Galorese Televisie (**CGT**) houdt het naar goede donderdagavondgewoonte bij het spelprogramma 'De kop'. Een panel van bekende Galorezen probeert een krantenkop van de afgelopen jaren in de tijd te plaatsen. Naast de vaste panelleden Lander Kabiljo en Femke Verbranden, zullen twee verrassingsgasten het panel vervolledigen.

CGT-Bis, de concurrent van G2, zet achtergrondtelevisie op de voorgrond. Dansaert brengt zijn populaire human-interest-reportage, dit keer rond de zelfverminking van een achtergebleven vader (**Bis 1**). Als tweede onderwerp worden de spots gericht op een slachtoffer van de nieuwe wetgeving op de vrijwillige ballingschap. U kunt uw favoriete reportage interactief bepalen (**Bis 2**).

5 ten slotte brengt 'Roodstaart', een komedie rond de belevenissen van een marginaal toneelgezelschap.

Afwisseling genoeg. De zapper is tevreden. Ook vanavond heeft hij geen behoefte aan buitenlandse zenders. De regering doet wat ze beloofd heeft.

GLO

Het was een prachtige herfstdag. Aangenaam warm. De eerste frisheid van het jaar was verdreven van zogauw de zon door de wolken brak. Het leek weer even zomer.

Ik besloot met Francien uit winkelen te gaan. Slenteren door de straten van de stad, gezellig keuvelen, een bezoekje aan een tweedehands boekenzaak, een mantelpak passen, een pintje op een terras nabij het park, en maar praten, en maar lachen, en maar giechelen alsof we onze puberjaren nooit ontgroeid zijn. Wat een weelde nu de herinnering aan een harmonisch gezinsleven steeds zwaarder begint te wegen.

We besloten in de late namiddag nog een kleinigheid te gaan eten in 'De Lente', een knusse taverne dicht bij mijn optrekje. Vanop het terras heb je er een prachtig uitzicht over het platteland. Het leek even vakantie.

Tot de avond viel. De kilte van de herfst eiste zijn rechten weer op. We nipten juist aan onze koffie op zijn Duits en plots was hij er. Op een diefje strekte hij zijn lange, wollige vingers uit. Meter voor meter nam hij het weidse landschap in beslag. Een voor een verdwenen ze uit het gezicht: de bomen aan de driesprong, de boerderijen verspreid over de akkers, de vijver van Lammekes, de slingerende weg naar Emmerghem. Alles verdween onder een wattige, witte wolk.

"Ik wil naar huis", zei ik. "Ik houd niet van mist. Een wazige griezel, die steeds opdringeriger wordt. Op kousenvoeten sluipt hij naderbij en voor je het weet zit je gevangen, een gedetineerde zonder schuld."

Zo voelde ik me toen deze regering aantrad.

BIS 1

Met de brief van de directeur-generaal was de miserie begonnen.

"Geachte heer", stond er. "Ettelijke jaren hebt u zich ten dienste van de gemeenschap gesteld. Wij kennen het waardevol werk dat u gepresteerd heeft. Nooit werd er nodeloos een beroep op u gedaan. Uw inzet en werklust hebben uw oversten steeds naar waarde weten te schatten.

Eens komt het ogenblik waarop de erkenning concreet gestalte krijgt. De regering gaf er ons de gelegenheid toe: zij besliste tot een herstructurering van het ambtenarenkorps. Wij maken ervan gebruik om waardevolle elementen met een lange staat van verdienste in de bloemetjes te zetten.

Daarom doet het ons genoeg en u te kunnen melden dat u enkele jaren vroeger dan gepland met rust zult kunnen gaan. Over drie maanden zult u in het bijzijn van directie en collega's gehuldigd worden. De precieze datum wordt u ten gepasten tijde medegedeeld."

Een donderslag bij heldere hemel, zo kon je het noemen. Hij was nooit op vieringen verlekkerd geweest en met rust gaan was de realisering van een doemscenario. Hij beschouwde het als een vorm van oplichterij van de gemeenschap. Het was overstappen van het actieve beroepsleven naar de klaploperij.

Voortaan stapte hij met bezwaard gemoed naar kantoor. Zijn hoofd zakte dieper tussen zijn schouders, een gier op een vermolmde tak, en zijn moreel stond op het vriespunt. Hoe dichterbij het pensioneringsfeest naderde, hoe meer in zichzelf gekeerd hij werd. Concentratieproblemen doken op. Niet dat dat zijn dienst voor onoverkomelijke problemen stelde: nieuwe dossiers kreeg hij vanzelf niet meer en dossiers die nog een tijd moesten worden opgevolgd werden hem zo onopvallend mogelijk uit handen genomen. De gevolgen lieten zich raden: pijn in de borststreek, maagkrampen, opgeblazen gevoel, zuur in de mond, gebrek aan eetlust, zwarte stoelgang, klachten die bij een ander de kop opsteken als de druk van het werk te groot wordt. Voor hem golden geen mensenwetten.

Op dieet dus. Verlichting bracht het niet. Hij vroeg zich af hoe hij het laatste restje levensvreugde kon cultiveren als zijn dagelijks glas trappistenbier op de zwarte lijst werd geplaatst? Toch was er een lichtpunt: de dokter had hem toegestaan bij gelegenheid een glas wijn te drinken op voorwaarde dat hij er zich goed bij voelde. Wat je hem geen twee keer hoefde te zeggen. En wat voor wijn geldt, geldt dat niet voor bier van hoge gisting?

Haegedoorn kreeg een maagbloeding op een ogenblik dat Christine en Armand op bezoek waren. Hij sloeg lijkkleek uit en moest bloed opgeven. Christine had een cursus EHBO gevolgd en op een blauwe maandag een basisopleiding verpleegassistente meegepikt.

"Ijsblokjes slikken", gebod ze, terwijl de ziekenwagen werd gebeld.

Tien dagen later was hij weer thuis, maar de voorgeschreven rust benauwde hem: oudemannentherapie noemde hij het en dat kon hij moeilijk verteren. In plaats van een heilzame rustperiode werd het een periode van nagelbijten en binnenvetterij.

Kort daarop manifesteerde zich reuma in zijn linkerhand. Het voelde aan als een soort van stramheid, een vage pijn telkens hij een kopje vasthield of een vork naar de mond bracht. Op je hand geslapen vannacht? Een lichte verzwikking opgelopen (waar kon dat in hemelsnaam gebeurd zijn)? Het is de leeftijd, zei Aline (en Christine was haar bijgevallen). Je bent geen twintig meer, pa.

GLO

DROOM

Er speelt een meisje op het gras in de tuin. Ze heeft een emmertje met zand, een schepje, vormpjes, een potje water. Het is warm. Het meisje speelt in haar hemdje.

Plots schuift er een grote, lange schaduw over haar. Het meisje gaat wat verderop spelen. Maar de schaduw volgt haar. Het meisje zoekt vertwijfeld een plekje om in de zon te spelen. Ze loopt van hier naar daar, naar achter en naar voor, maar de schaduw blijft als een parasiet aan haar kleven. Er is geen ontsnappen mogelijk. Ze wil omkijken, maar ze kan niet. Help, help, mama, de zon is weg.

PARTIJPUB

Voor het Pinksterkamp van Bloedem, het 20ste in de geschiedenis van de partij, zijn kameraden uit Metterweh en Niesland uitgenodigd. Een van de sprekers is Friedrich Lahm, ex-voorzitter van de Metterwehse Nationaldemokraten.

BIS 2

EERSTE DAG, MORGEN

Ik was helemaal van streek toen ik jullie brief kreeg. Het was vroeg in de ochtend. In de verte klonk het kraaien van een haan. Er kroop al wat licht tussen de spijlen van het raam. De bewaker legde een omslag op mijn deken en knikte me bemoedigend toe. Het is een vriendelijke man, maar hij zegt weinig. Wat er aan de hand is, weet ik niet. Hij zei: "Noem me maar Freddy."

De brief brandde in mijn handen. Ik herkende het handschrift. Natuurlijk wilde ik hem snel lezen, de envelop onstuimig openscheuren. Hoe reageer je anders op het verbreken van een eindeloze stilte? Het is een moeilijk te omschrijven gevoel, dat je helemaal van je stuk brengt. Fel, intens, gespieerd. Het hangt tussen ongelooft en opluchting. Je hebt er lang op gewacht, maar uiteindelijk ben je er niet klaar voor.

De tranen welden spontaan op alsof het vooraf was vastgelegd.

"Beheers je. Een jongen weent niet zomaar." Je woorden klinken nog even dwingend in mijn oren en weken een schuldgevoel los. Maar ook jij kon ze moeilijk tegenhouden als je met de tremolo in de keel over je vader sprak, over de liederen die hij zong. De verdrongen gevoelens kwamen er in één langgerekte gulp uit. 'Das Land des Lächelns' was een land van tranen, maar vooral van zoete herinnering en weemoed. Het illustreerde jouw onmacht in de strijd tegen vergankelijkheid.

Het kost me veel moeite om dit op te schrijven. Ik moet regelmatig stoppen en een rustpauze nemen. Ik lijk wel dertig jaar ouder. Ik zou je willen horen zeggen: het is normaal, deze losgeslagen spanning. Met de jaren moet je milder zijn geworden. Laat maar rollen, laat maar stromen, denk ik. Er moet een keer een uitlaatklep zijn.

Er is nog meer. Kijk maar, ik heb er de gewoonte niet meer van. Mijn vingers voelen stram aan alsof ze verkleumd zijn. De eenvoudigste handelingen ben ik verleerd.

Het denken ben ik blijven oefenen. Ik heb me ertoe gedwongen. Dagelijks, na het ontbijt. Het raderwerk stond stil, maar ik bleef het oliën.

Deze brief valt me zwaar. Vergeef me. Ik doe mijn best. Ik voel me een kind dat met de tong uit de mond zijn eerste pogingen doet om een samenhangende tekst op papier te zetten.

Vreugde is een gevoel dat van pas zou kunnen komen. Ik moet het opnieuw ontdekken. Ondanks de voortschrijdende tijd is de tijd hierbinnen stil blijven staan. We zijn elkaar blijven meedragen. Gelukkig maar. Het verbaast me dat jullie me zo snel hebben opgespoord. Twaalf uur is niet lang. Eén keer de klok rond. Amper één nachtje slapen, maar ik heb nauwelijks geslapen. We hebben niet vergeten. Jullie zijn mij niet vergeten. Het klinkt logisch. Het omgekeerde zou even logisch geklonken hebben.

Natuurlijk had ik het me anders voorgesteld. In gedachten heb ik het weerzien tientallen keren beleefd. Soms vervaagden de stemmen. De gezichten bleven scherper afgelijnd. Mijn geheugen is intact gebleven of stel ik het me enkel voor? Stemmen de beelden die ik in me draag wel overeen met de werkelijkheid? Het is voor even uitgesteld, maar

ik heb geduld. Het is een van de dingen die ik heb geleerd: geduld. Een ander soort geduld dan het westerse wachtkamergeduld. Geduld dat tijd trotseert. Het is een kostbaar goed.

Ik heb geweend om mama. Dat ook zij me ontnomen werd. Het stemt me bitter. Vreemd hoe twee tegengestelde emoties simultaan op me afkomen. Hoe moet ik me gedragen als ik weer voor jullie sta? Ik wil precies weten hoe het gegaan is. Ik wil alle details kennen, hoe pijnlijk ook. Ik begrijp dat een teken van leven geven het belangrijkste was. Nu sta ik erop alles te vernemen. Hoe haar laatste dagen verlopen zijn, of ze pijn gehad heeft, of het een mooie begrafenis was. En jij, vader, jij moet vreselijk geleden hebben. Ik lijd met je mee.

Maar verder gaat het jullie goed, hoop ik? Ik ben moe. Ik voel me lusteloos. Ik heb een onrustige nacht gehad. Het is niet alleen fysieke moeheid. De dokter zei dat ik veel rust nodig had. Daar moet ik om lachen. Je komt hier toe. Men stuurt een arts op je af, die van toeten noch blazen weet en conclusies trekt waarvoor ik geen zeven jaar hoeft te studeren. En ik zei: "Is dat alles wat u me te melden hebt?"

Mijn hart zegt: laat de warmte van hun liefde een mantel voor je zijn. Mijn verstand zegt: draag hem niet te snel en knoop hem vooral niet dicht. Ook dat heb ik geleerd: positieve gevoelens slaan vaak om in hun tegendeel. Wees er voorzichtig mee.

Maar goed, ik verbruik de energie die jullie me gezonden hebben met mate. Ik moet zuinig zijn. Ik weet niet wat de toekomst in petto heeft en die vermoeit me zo. Begrijp me niet verkeerd: dingen zijn niet zoals ze schijnen.

Ik druk me onbeholpen uit. Daar komt wel verbetering in. Gun me de tijd. Ik stop nu. Zo gauw ik me fitter voel en mijn geest is uitgewaaid schrijf ik opnieuw.

Ik omhels jullie en sluit jullie in mijn hart. Op een dag zullen we weer samen zijn.

CGT

"Uw presentator: Wout van Loen!"

GLO

Hoe gaat dat: je bent jong en ambitieus. Je wilt iets betekenen. Je wilt beter doen dan om het even wie die in dit verrekt kleine landje ooit de pen op papier heeft gezet. Eens zal je ster ongenaakbaar schitteren aan het schrijversfirmament. Je bent je er wel degelijk van bewust dat het kiezen van de juiste strategie primordiaal is. Het brengt je niet uit balans: je weet wat je kan en dat is veel. Ver buiten de platgetreden paden zul je treden en de voorloper van een nieuwe generatie zijn. Hét doel: de beste worden. In jou smeult die stille kracht, talent geheten. Het is een gift der goden. Hetgeen vader in beperkte mate bezat, maar slechts in functie van zijn beroep benutte, heb jij in overvloed en zal je gebruiken om te verwerven wat zovele Biegels voor jou vergeefs hebben nagejaagd: internationale roem en erkenning met als ultieme bekroning: de Nobelprijs voor Literatuur.

Daarom schrijf je je eerste verhalen in het Engels, want Engels is dé literaire wereldtaal. Wie in Albion voet aan de grond krijgt, is vertrokken voor een hele lange reis, zeg maar een wereldreis. Je ziet bevestigd wat je diep in je hart al lang wist: je stikt van het talent. Gecombineerd met een eigentijdse thematiek zal je hoge ogen scoren.

Hoe gaat dat: je carrière komt niet zo snel van de grond als gedacht. Er is wel interesse voor je verhalen. Ze worden gelezen, besproken. Er verschijnen lovende kritieken. Een nieuw talent is opgestaan. Je kent dat soort dingen. Maar daar blijft het (voorlopig) bij. Anderzijds is er vraag naar je verhalen in de eigen taal. Men zegt: is het niet belachelijk om je werk door professionelen te laten vertalen als de auteur zelf Biegelse is? Je geeft toe aan de druk en de centen. Je bent ook een beetje ouder en wijzer geworden. Je beseft dat het Engels niet noodzakelijk van vandaag op morgen de poorten tot internationale faam opent. Daarom schrijf je nieuwe verhalen en, waarom niet, een roman, en een tweede, en een derde.

Ze verlegt haar ambities in afwachting van. Sant in eigen land wordt ze zonder er haar hand voor om te draaien. Als Engelse critici de loftrumpet steken, volgt het Biegeliaans koor vanzelf. Haar eerste roman, 'De pilaarbijter', is net uit en je leest het commentaar: Christine De Prins debuteerde succesrijk in een Engels tijdschrift. We zijn ze kwijt vooraleer ze echt van start is gegaan.

Maar Christine blijft en produceert. Om het jaar staat ze er met een nieuwe titel. En de kritiek is enthousiast. In een mum van tijd haalt ze prijzen die anderen slechts aan het einde van hun carrière krijgen. Ze behoort tot de elite vooraleer ze iets bewezen heeft.

Maar de lovende kritieken houden niet aan. Met 'Smalle benen', haar derde roman, klinken de eerste dissonanten. De Prins zou steeds hetzelfde boek schrijven. 'Niets nieuws onder de zon', titelt de een, 'Van hetzelfde laken een pak', meent de ander. 'Steeds dezelfde defaitistische kijk op mensen en relaties', concludeert de derde.

Ze schiet in een Franse colère. Ze scheurt de recensies en gooit ze in de open haard. Ze stuurt venijnige lezersbrieven naar de respectieve kranten.

Waarom ontlenen Biegeliaanse critici hun autoriteit? Aan hun titel van Dokter in de Letteren? Aan hun verleden als (gezakte) romancier? Aan hun bloedverwantschap met de hoofdredacteur? Ze kotst op het zelfingenomen, betweterige geschrijf van omhooggefallen analfabeten.

Dat was voor Fouad bij haar aanliep. Voor Alain met de regering Tuinman te maken kreeg.

Ik zoek naar de mens die in de schijn van het lampje van Diogenes oplicht.

CGT

"Onze eerste gast vanavond is een van de populairste zangers van Galor, en terecht! Geeft u een warm applaus voor Bert Libel!

BIS 1

Aline was de ideale vrouw voor hem: terwijl hij met anderhalve job voor de centen zorgde, bereedde zij de huishouding. Ze was even conservatief als hij: elk zijn taak in het gezin en daarmee afgelopen. Alles was precies vastgelegd en geen van beiden mocht zich op het terrein van de ander begeven.

Aline was een kerngezonde vrouw. Om de zoveel jaar had ze een lopende neus en dat was het dan. Haar hele leven was ze van ziekten gespaard gebleven en ze had energie voor tien. Ze zou ooit als eeuweling worden gevierd, dat stond vast.

Aline stierf in het domein waar ze het overgrote deel van haar leven had doorgebracht. Het gebeurde op een miezerige morgen niet lang nadat Haegedoorn op pensioen was gesteld. Hij lummelde vaak rond op zoek naar een zinnig tijdverdrijf, maar 's morgens was dat niet nodig als de krant tijdig in de bus stak. Tegen de middag, als er geen letter ongespeld was gebleven, begon het 'zenuwachtig gedoe', zoals Aline het noemde.

Midden in een artikel over de gevaren van Virtual Reality hoorde hij een doffe bons in het washuis. "Het huis aan het afbreken, Aline?" riep hij in de richting van de openstaande deur. Het gebeurde dat Haegedoorn zijn vroegere geestigheid herwon als hij niet door zwaarmoedige gedachten werd overvallen. Zij kon die aparte humor niet appreciëren. Ze beschouwde die als aanstellerij, als een vorm van aandacht trekken, die hij recent ontwikkeld had en waarop ze niet wenste in te gaan.

Een half uur later, toen het kruiswoordraadsel opgelost was, viel het hem op, dat hij geen beweging in het washuis meer bespeurde. Hij trof Aline uitgestrekt op de grond naast de wasmachine aan, een van zijn overhemden als een lijkwade over haar benen gespreid, het zeepje waarmee ze zijn boorden schoonmaakte in de hand.

CGT

"Nog literair werk op stapel staan, Pol? Of is dat in de verdrukking gekomen nu je het drama van CGT onder je hoede hebt genomen?"

GLO

Ze heeft alles van haar vader in een moderne versie, hetgeen betekent: getand en gepunt. Dus niet bevorderlijk voor een rimpelloos sociaal bestaan.

Soms zegt men: Christine zet haar stekels uit, hetgeen betekent: doe een stap opzij of je wordt voor het leven getekend. Haar tong: een snijdend mes voor wie haar niet genegen is (zachte versie), een dodelijke cirkelzaag voor haar vijanden (turboversie).

Controversiële uitspraken zijn haar handelsmerk, hetgeen betekent: rumoer en wapengekletter, hoofdzakelijk in de diaspora van het Genootschap van de Ivoren Toren.

Eufemistisch gezegd: Christine gaat recht door zee. Ze dwingt respect af. Ze is strijdvaardig en ondernemend. De drijfveer: een sterk ontwikkeld rechtvaardigheidsgevoel gestuurd door een feministische processor.

Met andere woorden: Christine heeft een visie. Wie past in haar visie wordt aan de borst gedrukt, wie er niet in past wordt vernederd en vertrappt.

En dan is er die tweespalt: de venijnige meid met het hart op de tong die in haar schelp kruipt voor de stem op de trap. Die stem heet: vader of oom of agent of directeur of burgemeester. Die stem is vriendelijk aansporend of agressief onderwerpend. Die stem wijst de weg of leidt voor, snoert in of klikt de boeien aan. Die stem heeft niet noodzakelijk inhoud of een heldere kijk op de dingen. Die stem draagt vooral een kostuum en ornamenten. Die stem verpersoonlijkt macht.

Ze krimpt ineen alleen al bij het horen van het woord: **MACHT!**

We kunnen dus zeggen: Christine is allergisch voor macht. Ze heeft geen weerstand. Dit is de tweespalt van Christine: Christine gebruikt

de macht van haar karakter en wordt gebruikt door de macht van de conventie en de treden.

Christine is hard, maar onder dat pantser schuilt zachtheid, weekheid, gevoeligheid. Het is een constante strijd tussen twee extremen. Wie de overhand haalt, is makkelijk te voorspellen: het is een kwestie van mensen en functies. Christine kampt met zichzelf en de wereld om zich heen. Hulpmiddelen zijn: haar visie en haar doorzettingsvermogen. Je kunt zeggen: ze werkt eraan. Zelf twijfelt ze aan de haalbaarheid ervan. Intelligentie is niet voldoende.

Soms begrijpt ze van de wereld niets meer. Zoals nu. Ze staat verstomd over het peil van de grootste oppositiekrant. Tot voor enkele jaren werd ze geloofd om haar ernst en het constant hoog niveau der bijdragen. Vandaag lijkt ze een totale face-lift te hebben ondergaan: niet de politiek beheerst de eerste bladzijde, wel de criminaliteit. Diefstallen, overvallen, moorden, verkrachtingen; het lijkt wel of er niets anders meer gebeurt. Is Het Vaandel op zoek naar een nieuw leespubliek?

De roos heeft al honderden jaren de naam van weelde en rijkdom. Oorspronkelijk komt de roos uit het noordelijke deel van de wereld. Je vindt ze van Noorwegen tot Noord-Afrika en van Canada tot Mexico. De eerste rozen werden gebruikt in Chinese tuinen rond 1250. Daar werden rozen ook veel gekruist, waardoor er vele nieuwe soorten zijn bijgekomen.

Pas na 1800 is er groots te werk gegaan met het cultiveren van allerlei soorten rozen. Er zijn destijds soorten gekweekt met grote bloemen en heerlijk geurende bloemen. Ook waren er toen al minirozen, trosrozen en dubbele rozen. De roos heeft nu al meer dan 200 wilde soorten en meer dan maar liefst 30.000 gecultiveerde soorten.

(Uit een brochure voor tuinverzorging)

CGT

"Ziehier de eerste krantenkop:

FRANKRIJK, ENGELAND EN DE VERENIGDE STATEN
VERBREKEN DIPLOMATIEKE BETREKKINGEN MET
GALOR"

G2

Vlinders in de buik, rillingen over de rug, engelenzang, noem het zoals je wilt, alle clichés die het verliefdheidsgevoel proberen in woorden te vatten, waren op mij van toepassing, toen de metrodeuren openschoven en ze daar, recht voor mij, tegenover de ingang, zat, een beeld van een vrouw, een lezende madonna.

Ik stapte op en ging naast haar zitten. Je hoeft mensen niet te kennen om ze met een eerste oogopslag aantrekkelijk en sympathiek te vinden. Ze keek nauwelijks op. Ze las haar boek en dat was belangrijk. Natuurlijk las ze een boek. Martine heeft een hekel aan verloren tijd. Martine heeft altijd een boek in haar handtas zitten.

Ikzelf lees haast nooit. Ja, een tijdschrift of een strip zoals iedereen, maar dat is het maximum. Dat vind ik verloren tijd: lezen. Maar een mens moet zijn wereld kennen en weten wat er te koop is en vooral hoe het te koop is.

Ik zei dus: "Dat lijkt me een spannend boek."

Martine toonde me ostentatief de kافت and las voort. Ze had me amper aangekeken. Een vluchtige blik. Hoogmoed of verlegenheid? Ik weet het nu.

Ik dacht: dit wordt een taaie kluit. Waar ze ook afstapt, ik stap mee. Op dat moment klapte ze haar boek dicht en stond op. Het was niet meteen een dag voor ontluikende liefdes. Het miezerde en er hing een geelachtige mist. Een groepje pendelaars stond te trappelen van de kou. De trap van de metro was glibberig en ze schoof weg. Net op tijd kon ze zich staande houden maar haar tas kantelde en het boek viel eruit, een vlinder in vrije val. Ik viste hem op uit de plas. Beteuterd keek ze ernaar.

"Dit lijkt op niets meer", zei ik. De pocket was helemaal vies. Een slijkerig vod.

"Laat maar liggen", zei ze en ze draaide zich om.

Ik gooide hem in een vuilnisbak en ging naast haar lopen.

"Flaubert is uniek", hervatte ik het gesprek. Mijn lerares Frans had jaren gepoogd mij enige liefde voor de Franse literatuur bij te brengen. Flaubert was haar lievelingsschrijver. "U moet het vreselijk vinden. De liefhebber van Flaubert heeft een aparte relatie met boeken."

Ze knikte, maar antwoordde niet. Ze bleef naar de grond staren.

"Ik bezorg u een nieuw exemplaar", zei ik in een opwelling. Was het geen geknipte gelegenheid om toenadering te zoeken?

"Waarom zou u?" fluisterde ze. "U kent me niet eens!"

Kon ik haar zeggen: omdat ik reddeloos verloren ben? Omdat ik dolveel van je hou niettegenstaande ik je pas tien minuten geleden voor het eerst heb gezien? Omdat ik me niet kan verzoenen met neergeslagen ogen en prevelende lippen?

Ik zei: "Omdat ik weet wat het betekent iets te verliezen dat je dierbaar is."

"Doet u dat vaak: cadeautjes geven aan wildvreemden?"

"Ik hou niet van somberheid. Ik hou van opgewekte gezichten. Ik wil u vrolijk zien."

Ze keek me eindelijk aan. Hoe piepjong ze eruit zag! Ze had ook van die melancholieke ogen. Ze droeg het leed van de wereld. Ze was helemaal niet opgemaakt, maar dat was niet nodig. Dit meisje was een fee. Ik houd van feeën en ik wil deel uitmaken van hun sprookjeswereld.

"Ik weet een boekhandel in de buurt. Mag ik u dat genoeg doen?"

"Dat begrijp ik niet", zei ze stilletjes.

Dat komt wel, dacht ik. Alles op zijn tijd.

De eerste zei: "Kunt u de titel even herhalen?"

De tweede zei: "Dat hebben we niet."

De derde zei: "De titel komt me bekend voor."

De vierde zei: "Ik moet het bestellen."

De vijfde zei: "We hebben alleen recente literatuur."

"Kunt u de titel nog eens herhalen?"

Martine zei: "De boekhandel is de spiegel van de maatschappij. De beste titels heeft men zelden in voorraad. De directe verkoop is te verwaarlozen."

Ik zie het verband met de maatschappij niet.

De overhandiging. Ik waande me in een Amerikaanse film. Ik belde. De deur ging op een kier open. Een fraai gezichtje keek achterdochtig vanachter een ketting. De deur ging bijna dicht. De ketting ging los. Ik mocht het gezichtje vrolijk maken. En nog vele keren daarna.

Wat ik bedoel: zoals ze daar zat: kuis, met neergeslagen ogen, een lichte blos op de wangen, de lezende madonna. Daarna: de eerlijke verbazing, het ongeloof, het brokje naïviteit. Dat is Martine ten voeten uit. De engel die de zondaar loutert. Daarom hoort ze bij mij.

En dan krijg je dat: op hetzelfde uur, op dezelfde plaats, met hetzelfde weer. Geduw en getrek. Haar volgehouden verzet. Het slepen over de grond. De overborrelende agressiviteit. Het sjoeren, sleuren, het schoppen in de rug. Rechts: een passief toekijkende groep pendelaars. Op de achtergrond: haastige voorbijgangers zonder ogen, zonder oren. Geschreeuw, gekrijs, geroep, een worsteling. Een meisje dat zich wanhopig aan haar handtas vasthaakt. Agressors die hun geduld verliezen en hun woede botvieren.

Ach, wat hebben ze je aangedaan, mijn tedere lotusbloem, mijn lieve, lieve leesmadonna: geschonden, getekend, gebrandmerkt in je ziel. Zo werd de waarheid je als een ijsbal in het gezicht geslingerd. De consequenties van een verbijsterende goedgelovigheid. Vergeef me, ik ben rechtuit. Een illusie minder en een bloederige vrucht tussen het vuilnis. Hebzucht en geweld, minachting en haat: het was te veel voor je breekbaar hart. Jaren was je solidair. Niet op straat, niet op de vergadering, niet in het café, maar diep in jezelf, in de relaties met je

vrienden, omdat het deel uitmaakte van je fragiele ik. Je zei het hen na: het is propaganda van extreemrechts. Men schept een klimaat van terreur. Het is de angst voor het uiterlijk, de taal, de leefgewoonten, de schaamteloze onverdraagzaamheid jegens mensen wier enige misdaad erin bestaat uit een andere cultuur te komen. Nu zie je zelf tot wat het je heeft geleid.

Aan alle geduld komt een eind. Het kan toeval zijn. Je weet het niet met zekerheid. Misschien waren het helemaal geen Marokkanen of Turken of Tunesiërs. Er zijn ook Biegels die dagelijks onder de hoogtezon liggen en er uitzien als Noord-Afrikanen. Maar toch. Je moet objectief blijven. Ik ben niet doof en je hoort een en ander. Let op: ik ben geen extremist. Ik heb een hekel aan onverdraagzaamheid. Spreek mij niet over de opvattingen van extreemrechts, je vliegt zonder pardon aan de deur. Dat weet je. Ik bekijk de situatie nuchter. Ik ben realist.

Toch heb ik je goedgelovigheid nooit kunnen volgen. Je was er boos om. We hebben er een enkele keer ruzie om gemaakt. Je hebt me willen overtuigen en ik was aardig op weg om een deel van mezelf in vraag te stellen. Zo close waren we. We weten nu beter. Nu is het gedaan met relativeren en met een korreltje zout nemen. Het is gedaan met lachen en zeveren. Wat aangetoond moest worden, is aangetoond. We hoeven geen verdere bewijzen. Ze zullen het voelen daarboven. We zitten op dezelfde lijn, jij en ik.

5

Dat ze het zo ver zouden drijven, had niemand verwacht. Men dacht: de soep wordt nooit zo heet gegeten als ze wordt opgediend. Voor verkiezingen worden de messen geslepen en de onzinnigste dingen verkondigd. Nadien komt de tijd van afkoeling en bezinning, want er liggen coalitiebesprekingen in het verschiep. Propagandafolders worden opgeborgen, slogans gerelativeerd en beleidsopties geformuleerd.

Somers had gezegd: we treden niet toe tot een kabinet zonder toezeggingen op het vlak van de staatsstructuur. Bescherming van de eigen taal en cultuur zijn prioritair. Hij stond vast in zijn schoenen. Je kan niet om dertig procent van de bevolking heen.